HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ועם בית דין. הוא דתקעינן: **אלא דאילו בירושלים תוקעין.** בשבת יחידים שאינן שלוחי ב"ד והא מילתא מסרה ממתניתין ומיבעי ליה לתרוצא הכי: **בין בזמן בית דין.** עד שם שעות שהיו בית דין יושבין: **בין שלא בזמן בית דין.** שהלכו לבתיהן: **איכא דמתני לה וכו' מאי ועם בית דין.** (בפני ב"ד) דקאמר רב הונא בזמן ב"ד דהא ליכא לפרושי האי ועם ב"ד בפני ב"ד דהא בכל אורלכם כתיב (ויקרא כה): **וכו"ר לא היו תוקעין.** בשאל להיות בשבת אלא בב"ד הגדול של סנהדרין הגדולה המקדשין את החדשים ורבי אליעזר[ט] היא: **כי מסיים שליחא דליבורא כו'.** ואף ב"ע שאל להיות בשבת דלהכי נקט יבנה: **אלא לאו דאילו ביובל תוקעין.** היחידים בין בזמן בית דין כו': **לא לעולם בזמן ב"ד והכי קאמר ביובל.** כל יחיד ויחיד תוקע בזמן ב"ד אפי' שלא בפני ב"ד ובר"ה בפני ב"ד אין שלא בפני ב"ד לא: **איימר נמי.** כרב הונא: **אין תוקעין.** יחידים ביום"כ ביובל אלא בזמן שב"ד יושבין במקומן והמתוקעין תוקעין בכל העיר: **נגערו לעמוד.** נעקרו ממושבם כדי לעמוד וליילך:

מתני' בראשונה היה לוגב ניטל במקדש שבעה. (שם כג) ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ובמדינה יום אחד דכתיב (שם) ולקחתם לכם ביום הראשון: **ושיהא יום הנף כולו אסור.** יום הנפת עומר כולו אסור לאכול מן החדש ומדאורייתא משאיר מזרח מותר כדאמרינן במנחות (דף סח.) כתוב אחד אומר עד עצם היום הזה [ויקרא כג] וכתוב אחד אומר עד הביאכם וגו' [שם] הא כיצד בזמן הבית עומר מתיר ובזמן שאין עומר עצם היום מתיר: **גמ' כי אעלה ארוכה לך וגו'.** סיפיה דקרא ציון היא דורש אין לה: **מאי טעמא.** גזר עליה: **דאיכני אימת.** שיהא לנו לאחוז עכשיו לכך: **הרי האיר מזרח היום.** דהא לא היה מזבח: **אלא דאיכני בחמיסר.** שהיה שהות לקצור במגלי י"ט ולהביאו למחר כמצותו: **מחצות היום ולהלן לישתרי.** השתא ולא לגזור עליה רבן יוחנן אלא עד חצות היום ואי נמי מהרה יבנה ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו מחצות היום ולהלן השתא נמי ניכול שפיר אכלי ואפי' הרחוקים מירושלים שלא רחו הקרבתו יש להם לסמוך דודאי קרב כבר דאמר מר הרחוקין היו מותרין בזמן הבית מחצות היום ולהלן כו': **לא צריכא דאיכני סמוך לשקיעת החמה דחמיסר אי נמי דאיכני בליה.** רבן יוחנן מושב לשמא יבנה (ז) לשקיעת החמה או בליל או סמוך לבקרו שלא יהא שהות לקצירתו והבהודו בתבוב של קלמין וטחינתו והרקדתו והקרבתו עד חצות ואי הוו רגילי למיכל תדש מחצות היום בזמן הזה אתי למיכל נמי ההוא יומא הכי ועבדי איסורא. ואם תאמר היכי משכחת לה דאיכני בחמיסר בי"ט ודאיכני בליליא והא קיימא לן במסכת שבועות (דף טו:) דאין בנין בהמ"ק לא בי"ט ולא בלילה הני מילי בנין בידי אדם אבל בנין בידי שמים הוא: בשיטת

ובינבנה בפני בית דין אין שלא בפני ב"ד לא. והא דלא שמע איניש קל אוויה מקל תקיעה דימחלאי היינו בתין לתקוע בפני בית דין שלא שמעו תקיעת בית דין דאותן שילאו אסור להם לחזור ולתקוע דיש איסור שבות בדבר לתקוע בתוכם בשבת: **לא לעולם בזמן בית דין.** תימה דמכל מקום קשיא לגירסת דרב הונא לא אמר אלא בפני בית דין והכא קתני אינם בביתו וי"ל שיפרש דהא דקתני בגבולין אינם בביתו איובל קאי ולא אראשם הסנה ומיהו אי גרים בגבולין בלא וי"ו ולא גרסינן ובגבולין לא יתכן לומר כן ושמא יפרש דהאי בגבולין אייני בירושלים דוקא ומיהו מבכל אורלכם (ויקרא כה) בכל מקום שבארץ ישראל אייני:

אין תוקעין אלא בזמן שב"ד יושבין. פי' בקונטרס ביובל ורבא שאף בר"ה אתא לאשמועינן דאפי' בפני ב"ד אין תוקעין אלא כל זמן שיושבין: ונתקלקלו

ועם בית דין מאי ועם ב"ד [א]בפני בית דין לאפוקי שלא בפני בית דין דלא מתיב רבא ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה וכו' מאי ועוד זאת אילימא כדקתני זאת מיבעי ליה אלא דבירושלים תוקעין יחידין וביבנה אין תוקעין יחידין וביבנה אין תוקעין יחידין והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר כי מסיים שליחא דציבורא תקיעה ביבנה לא שמע איניש קל אוניה מקל תקועיא [דיחידאי] אלא לאו דבירושלים תוקעין יחידין בנגבולין אייני בלא וי"ו ולא גרסינן ובגבולין לא יתכן לומר כן ושמא יפרש דהאי בגבולין אייני בירושלים דוקא ומיהו מבכל אורלכם (ויקרא כה) בכל מקום שבארץ ישראל אייני:

אין תוקעין אלא בזמן שב"ד יושבין. פי' בקונטרס ביובל ורבא שאף בר"ה אתא לאשמועינן דאפי' בפני ב"ד אין תוקעין אלא כל זמן שיושבין: ונתקלקלו

ובינבנה בפני בית דין אין שלא בפני ב"ד לא אין תוקעין בין בזמן ב"ד ובין שלא בזמן ב"ד וביבנה בזמן ב"ד אין שלא בזמן ב"ד לא הא בזמן ב"ד מיהא תוקעין ואפילו שלא בפני ב"ד לא דאילו בירושלים תוקעין בין בפני ב"ד בין שלא בפני בית דין וביבנה בפני ב"ד אין שלא בפני ב"ד לא איכא דמתני להא דרב הונא אהא דכתיב [1]ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם מלמד [2]שכל יחיד ויחיד חייב לתקוע אמר רב הונא ועם בית דין מאי ועם ב"ד [3]בזמן ב"ד לאפוקי שלא בזמן בית דין דלא מתיב רבא תקיעת [א] ראש השנה ויובל דוחה את השבת בגבולין איש ובתיו מאי איש ובתיו אילימא איש ואשתו [4]איתתא מי מיחייבא והא מצות עשה שהזמן גרמא היא [5]ה[ב]וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אלא לאו איש בביתו ואפילו שלא בזמן ב"ד לא לעולם בזמן ב"ד מתיב רב ששת [6]ו[ב]שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות אלא שביובל תוקעין בין בב"ד שקידשו בו את החדש ובין בב"ד שלא קידשו בו את החדש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע [7]ו[ב]ר"ה לא היו תוקעין אלא בב"ד שקידשו בו את החדש [8]ואין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע מאי אין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע אילימא דביובל תוקעין יחידין ובראש השנה אין תוקעין יחידין והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר כי הוה מסיים שליחא דציבורא תקיעתא ביבנה לא שמע איניש קל אוניה מקל תקועיא [דיחידאי] אלא לאו [דאילו] ביובל תוקעין בין בזמן ב"ד בין שלא בזמן ב"ד ובר"ה בזמן ב"ד אין שלא בזמן ב"ד לא קתני מיהת ביובל בין בזמן ב"ד בין שלא בזמן ב"ד לא לעולם בזמן בית דין והכי קתני ביובל בזמן ב"ד תוקעין בין בפני בית דין בין שלא בפני ב"ד בר"ה תוקעין בזמן ב"ד ובפני ב"ד איתמר נמי א"ר חייא בר גמדא א"ר יוסי בן שאול אמר רבי אין תוקעין אלא כל זמן שבית דין יושבין בעי ר' זירא נגערו לעמוד ולא עמדו מהו ב"ד יושבין בעינן [9]והא איכא או דלמא זמן ב"ד בעינן וליכא תיקו: ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה וכו': רואה פרט ליושבת בנחל שומעת פרט ליושבת בראש ההר קרובה פרט ליושבת חוץ לתחום ויכולה לבוא פרט למפסיק לה נהרא: **מתני'** [10]בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש [11]ב[ו]שיהא יום הנף כולו אסור: **גמ'** [12]ומנלן דעבדינן זכר למקדש דאמר קרא [2]כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה מכלל דבעיא דדרישה: ושיהא יום הנף כולו אסור: מ"ט מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח עכשיו נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד לא הוה עומר האיר מזרח התיר השתא דאיכא עומר עומר מתיר דמיבני אימת אילימא דאיבני בשיתסר הרי האיר מזרח התיר אלא דאיבני בחמיסר מחצות היום ולהלן לשתרי דהא תנן[13] ל[ו]הרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן לפי שאין ב"ד מתעצלים בו לא נצרכא דאיבני [14]בחמיסר סמוך לשקיעת החמה אי נמי דאיבני בליליא (אמר) רב נחמן בר יצחק [15]רבן יוחנן בן זכאי בשיטת

ה א מיי' פ"ב מהל' שופר הל' ט ופ"י מהל' שמטה ויובל הל' יב:
ו ב מיי' פ"א מהל' שמטה הלכה יב:
ז ג מיי' שם הל' יא:
ח ד מיי' פ"ג מהל' שופר הל' ו טוש"ע א"ח סי' תקפט סעיף ג:
ט ה מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' ג טוש"ע א"ח סי' לא סעיף ג וסי' תקפט סעיף ג:
י ו מיי' פ"א מהל' שמיטין הל' יא:
יא ז מיי' שם הל' יב ופ"ב מהל' שופר הלכה ט:
יב ח מיי' פ"א מהל' שמיטין הל' יב:
יג ט מיי' פ"ב מהל' שופר הל' ט:
יד י מיי' פ"ז מהלכות לולב הלכה יג וטו סמג עשין מד טוש"ע א"ח סימן תרמה סעיף ח:
טו כ מיי' פ"י מהלכות מאכלות אסורות הל' ב סמג לאוין קמב טוש"ע י"ד סי' לג סעיף ג וטוש"ע א"ח סי' תפט סעי' יז:
טז ל מיי שם:

תורה אור השלם

1. וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אַרְצְכֶם: ויקרא כה ט
2. כִּי אַעֲלֶה אֲרֻכָה לָךְ וּמִמַּכּוֹתַיִךְ אֲרַפֵּאךְ נְאֻם יְיָ כִּי נִדָּחָה קָרְאוּ לָךְ צִיּוֹן הִיא דֹרֵשׁ אֵין לָהּ: ירמיהו ל יז

רבינו חננאל (המשך)

איתמר משמיה דרבי לעולם אין תוקעין אלא בזמן שבית דין יושבין. בעי ר' זירא נינערו בית דין לעמוד ונזדמן דבר לעיין בו נינערו וחזרו ונתישבו והאריכו בישיבה מאי תוקעין אי לא, בית דין יושבין בעינן והא איכא, או דילמא זמן בית דין בעינן וכבר עבר, ועלתה בתיקו. ועוד זאת היתה ירושלים כו'. תנו רבנן רואה פרט לישבת בנחל. כלומר, הנחל מקום נמוך ואינה נראית מן הכרך. שומעת פרט לישובת בראש ההר שאע"פ שנראית אינה שומעת. קרובה פרט לישבת חוץ לתחום. ויכולה לבא פרט דפסיק ליה נהרא, שאע"פ שהיא קרובה אינה יכולה לבוא. ירושלמי והוא שיהו כל הדרכים האלו בה, רואה ואינה שומעת כגון ירושלים מלמעלן והעיר מלמטן, שומעת ואינה רואה והר מפסיק. רואה ושומעת [ואינה יכולה לבוא חוץ לתחום רואה ושומעת] קרובה ואינה יכולה לבוא הנחל מפסיק. [מתני'] בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד משחרב הבית התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא ניטל הלולב במדינה שבעת ימי החג זכר למקדש, שנאמר כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה, מכלל דבעיא דרישה. ושיהא יום הנף כולו אסור. פי' שיהא יום הנפת העומר והוא יום י"ו בניסן

רבינו חננאל

ועם בית דין. כלומר, זו התקיעה שחל להיות [בשבת] אינה אלא בפני [בית דין] בלבד זולתי ירושלם. מותיב רבא ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה שכל עיר שהיא רואה או שומעת כולו. פירוש לא תני ועוד אלא שיש שם דבר אחר [ש]ירושלים יתירה על יבנה זולתי זה, לפיכך תני ועוד. ואמרינן איזהו, אם תאמר שהיו בירושלים תוקעין יחידאין וביבנה לא, והאמר ר' יצחק כי הוה מסיים שליח ציבורא תקיעתא ביבנה לא הוה שמע איניש קל אוניה מקל תקיעתה דיחידא. פירוי שהיו תוקעין יחידאין ביבנה כל מי שלא שמע התקיעות מפי שליח ציבור. ואסיקנא כי היו תוקעין בזמן בית דין ואפילו ויחיד תוקעין יחידי כדי לצאת ידי חובה שלא שמעו התקיעות מפי שליח ציבור. ובינבנה לא היו תוקעין אלא בפני בית דין. ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה כול'. איכא דמתני הכי, ביום הכפורים תעבירו שופר, מלמד שכל יחיד ויחיד חייב לתקוע. אמר רב הונא ועם בית דין בזמן בית דין בלבד. מותיב רבא תקיעות יובל וראש השנה דתחין אתה השבת בגבולין איש ובתיו, ותרצינה בגבולין איש בביתו דוקא ואפי' שלא בזמן בית דין. ודחינן לא לעולם איש ובתיו ובזמן בית דין. אבל שלא בזמן בית דין לא. מותיב רב ששת שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות אלא שביובל היו תוקעין בין בבית דין שקידשו את החדש כול' עד אלא לאו הכי קאמר, הא קמ"ל דאילו ביובל תוקעין היו בין בזמן בית דין [ובין] שלא בזמן בית דין קשיא לרב הונא. ודחינן לא הכי קאמר, ביובל היו תוקעין בין בפני בית דין בין שלא בפני בית דין. ובראש השנה לא היו תוקעין אלא בפני בית דין ולעולם זה הה בזמן בית דין.

ז) נראה מזה לאיזה גי' אחרת היה לו לרבינו בסוגיא זו ול"ע.